

DUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

SZERKESZTŐSÉG: KÖLCSEY FERENC VÁROSI KÖNYVTÁR
DUNAKESZI, KOSSUTH LAJOS U. 6.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
LÓRINCZ RÓBERT

MEGJELNIK ÉVENTE HÁROMSZOR
KIADJA A KÖLCSEY FERENC VÁROSI KÖNYVTÁR

Alagi tenisz

1925. április 18-án a Pavilon különtermében tartotta alakuló közgyűlését az „Alagi Tennis Egylet”. Már évek óta érlelődött a gondolat, hogy az alagi családok teniszező tagjait egy egyesületben kellene tömöríteni. A kezdeményezés élére Kleiszner László gépészmérnök állt, akit az alakuló közgyűlésen az új egyesület elnökének és művezetőjének választottak meg. A Magyar Lovaregylet a vasútállomás mellett lévő parkban három pályát biztosított az egyesület részére. Az 1940-es évek végéig működő ATE, melynek elnöke a harmincas évek elején gróf Apponyi Antal volt, hosszú időn keresztül a pestvidéki kertület erősségének számított. A nevét időközben Futakyrá változtató Kleiszner László mellett jelentős szerepet játszott a klub életében felesége és Irén lánya is, valamint a híresebb alagiak közül Gombolai Ferenc lóidomár, Bayer Emil községi orvos, Pető József községi állatorvos és neje, Scheibal József zsoké felesége, továbbá a neves angol idomárcsaládok tagjai, mint dr. Hesp Edvin, Hesp Vilmos, Hesp Ede, Esch Győző és Esch Sándor. A kis képen a Futaky család által a dunakeszi könyvtárnak adományozott egyesületi jelvény látható. A nagy képeket Petanovits József készítette 1938-ban az alagi pályán. Az elsőn Esch Győző és Pethó Józsefné, a másodikon Esch Győző és felesége látható.

(a szerkesztő)

TARTALOM:

Alagi tenisz1

VARGA István József

Az Alag-Dunakeszi református
egyház alapító lelkésze, Kirner
Adalbert Bertalan 1. rész2

BÁTONYI Pál

A Wattay család Dunakeszit
birtokló tagjai 3. rész Felsővattai
Wattay III. Pál és testvérei6

ÁGOSTON András

Földosztás Alagon8

SZÁMUNK SZERZŐI:

ÁGOSTON András - történész,
művészettörténész

BÁTONYI Pál - nyá. ezredes (Sződ)

VARGA István József - református
presbiterDUNAKESZI HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Dunakeszi-Alag Helyismereti Lapja

Megjelenik évente háromszor,
1000 példányban

Alapító szerkesztők:

Csoma Attila és Lőrincz Róbert

Felelős szerkesztő:

Lőrincz Róbert

Kiadja a Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár
Dunakeszi, Kossuth Lajos u. 6.

Felelős kiadó: Csonka Mária

Nyomdai előkészítés:

Preysing Frigyes

Nyomda: Raszter Nyomda Kft.,

Budapest, Gyöngyösi u. 89.

ISSN 1789-9230

E-mail: szemle@mail.dkvh.hu

A lap megjelenését támogatja

Dunakeszi Város Önkormányzata

Az 1. oldalon szereplő fotók a Kölcsey Ferenc Városi Könyvtár Petanovits-gyűjteményéből valók. Az ATE jelvényt a Futaky család adományozta a könyvtárnak. A 2-5. oldalon szereplő képeket Varga István József gyűjteményéből válogattuk.

VARGA ISTVÁN JÓZSEF

Az Alag-Dunakeszi református egyház alapító lelkésze, Kirner Adalbert Bertalan

1. rész

A következőkben az Alag-Dunakeszi református egyház alapító lelkésze, Kirner Adalbert Bertalan (1884-1973) életét és munkásságát mutatjuk be.

Kirner Adalbert 1884. május 31-én született Békésen. Édesapja Kirner Adalbert református kalaposmester, aki a Felvidékről, Rozsnyó környékéről került Békés megyébe. Édesanyja Kisújszálláson született, lánykori neve Tankó Julianna. Az anyakönyvben feljegyezték, hogy az újszülött másik neve Bertalan, s „ágybólisága törvényes”. A gyermekkor meghatározó élménye volt a békési vásár, ahol az édesapa 1895-ben egy vásári bibliaárustól megvette a kis Berci első könyvét, az Újtestamentumot. A négyosztályos elemi elvégzése után a nyolcosztályos békési „Főgymnasium” következett. Már az iskolában is kitűnt – no, nem a jó osztályzataival – humorával, írói ambícióival. „*Kirner Berczi IV. o. g. t. Békésen 1899-1900 évben Diák- Világ címmel újságot szerkeszt, tanuló társainak kopír papírral másolta.*” A lap első és egyben egyetlen évfolyama igazgatói intéssel és bezáratással ért véget. Az érettségi vizsgát – több évismétlés után – 21 évesen Máramarosszigeten tette le. A rossz iskolai eredményekhez nagyban hozzájárult édesanyjának nyújtott állandó segítsége a kalapos üzlet fenntartásában. „*Édesatyám elhalt 16 éves koromban. Édesanyám folytatta a mesterséget s itt maradtunk öten árva. S én, mint fiúgyermek gimnáziumi tanulmányaim mellett este és iskolán kívül a mesterségben dolgoztam.*” Az önként vállalt tanyasi misszió is a tanulás rovására ment. „*Én már mint kis gyermek a papi pályára készültem. Mint békési gimnázista 1904-ben jártam ki a tanyai iskolákba predikálgatni.*”

1905 őszén édesanyja beíratta a Sárospataki Református Teológiára. 1908-ban Németországba utazott tanulmányútra, s a híres Loebe által alapított neudettelsau diakonissza intézetben is heteket töltött, Petzel Hermann szuperintendáns diakónusi munkáját tanulmányozva. Az 1909. december 7-én letett vizsgával segédlelkészi beosztást kaphatott. („*Lelkeszi hivatalra képesített*” 1911. szeptember 8-án lett Sárospatakon.)

Segédlelkészként (káplánként) legjelentősebb állomáshelye Rákospalota volt, ahol 1910. március 9-én hirdette először az Igét. Tanított a Wagner-féle magángimnáziumban, az Ambruzs-féle polgári leányiskolában, a községi leány- és fiúiskolában, valamint az inasiskolában. Ekkor járt először az időnként Rákospalotához, máskor Fóthoz tartozó szóróványnál, az Alag-Dunakeszi gyülekezetnél. Rákospalotán egy, a magángimnázium visszasságairól szóló „röpirata” miatt, a gimnázium igazgató-tulajdonosa feljelentette mind a világi, mind az egyházi bíróságokon, s kizárta az intézetből a református hitoktatást. Az ifjú és forrófejű káplánt Seregélyesre helyezték. Lévy Lajos esperes, egyházi író ajánlásával került vissza szülőföldjére, Békés városába. Kecskeméti Ferenc világot járt lelkész mellé került káplánnak 1912-ben. A város határán kívül nagy távolságban lévő tanyákat kezdte látogatni. Szabadnapjain a tanyasi iskolákban tartott bibliaórákat, istentiszteleteket, olyan helyeken, ahol tőle hallottak először imádságot, tanítást, prédikációt. A városi szolgálatban a beteglátogatást tartotta legfőbb lelkészi feladatának. Lelkeszi, valamint irodalmi munkájáért számtalan elismerést kapott.

1914 novemberében jelentkezett katonának. Betegápoló lelkésszé való debreceni kiképzése után egy beszercebányai „*katonai megfigyelő-állásra*” helyezték. 1916. január 14-től három nap szabadságot kapott, hogy

Békési segédlelkészként 1912 körül

egyetemi tanulmányait intézhesse, mivel a háború előtt beiratkozott a Budapesti Református Teológiára. Elképzelhető, hogy ekkor vásárolta meg későbbi alagi házát a Gróf Károlyi utca 13. szám alatt. Nem találtam másik szabadságolási engedélyt ebből az esztendőből, de több helyen is ír a „kis alagi házikó” 1916-os megvásárlásáról. Ugyanebben az évben megnősült, Kiss Ilonát vette feleségül. 1917-18-ban az észak-olasz hadszíntéren hadosztálylelkészként szolgált. 1918-ban megszületett Károly nevű fia. Egy kis kézzel írt füzet – melynek címe „Harctéri utolsó jegyzet” – bejegyzése szerint: „1918. okt. 31-én indultunk el az ezreddel az olasz frontról, a Monte Szolarellóról és hosszú gyalog masírozások után kikerülve Olaszországból vonatra ülve november 20-án érkeztem vissza 1916-ban alapított családomhoz Alagra.”

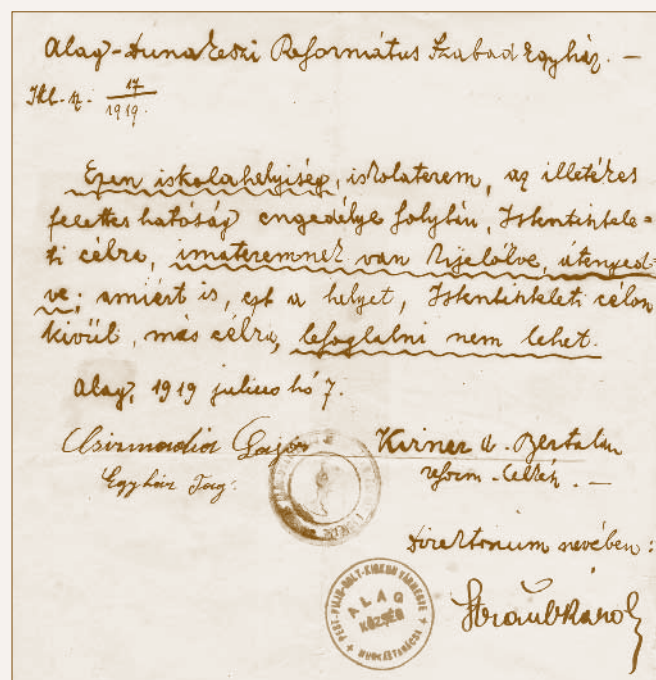
Mivel a békési parókia be volt töltve, s édesanyja még 1916-ban meghalt, így Alagon próbált új életet kezdeni. Feleségét – aki már hat hónapja lakott az alagi házban – féléves gyermekükkel együtt felvették az éllemezési kvótába. A háborúból visszatért katonát, „pláne, mint papot”, vegyes érzelmekkel fogadták, és éllemezés tekintetében figyelembe sem vették. A menetelés, vonatozás, vesztéglések és a bizonytalanság miatt teljesen kimerült. „Alagon voltam kénytelen meghúzódni. Mint 3 kis veréb húzódtunk meg kicsiny házikónkban. A csecsemő, az édesanyja és a fáradt, beteg, állás nélküli, kenyér nélküli pap.” Kínzó reumája ellenére favágást, fizikai munkát vállalt, szülőföldjéről pedig jó szándékú testvérek adományait „battyuzta” haza. A veresegyházi református lelkész, Óry Lajos juttatta egy kis kenyérnek valóhoz. A fizikai munka testileg kifárasztotta, és hiányzott neki a szellemi, lelki szolgálat. Elhatározta, hogy folytatja lelkészi munkáját. 1919-ben a kommunista községi vezetés nem rokonszenvezett terveivel, de saját házában mégis vallásos összejöveteleket szervezett, nem kis kockázatot vállalva ezzel. Ének-, biblia- és vallásórákat tartott, melyeken reformátusok, katolikusok, lutheránusok és mások is részt vettek. Ezek az összejövetelek voltak az alagi egyház megalakításának kiindulópontjai.

A háború előtt már volt református élet Alag-Dunakeszin, a szórvány felváltva Fóthoz, illetve Rákospalotához tartozott. A gyülekezet történetét jelenleg 1902-ig tudjuk visszavezetni.

Kirner Petri Elek református püspöktől kapott biztatást az alagi egyház megszervezéséhez, melyhez abban az időben nagy bátorság kellett. Mivel akkor más felekezet még nem éledezett a településen, a gyülekezet Alagi Szabad Egyház néven kezdte gyakorolni a hitéletet. 1919 tavaszán a fóti református lelkész, kinek filiája volt akkor Alag-Dunakeszi, hivatalosan is rábízta a lelkészi szolgálatot és az egyházi funkciók ellátását Kirner Bertalanra. „Az 1919. január hó 12-én tartott Alag-Dunakeszi egyházalakuló Közgyűlésen Balogh Ferenc fóti lelkész bejelenti, hogy az alagi község háza tanácstermében minden második vasárnap d.u. 3 órakor istentisztelet lesz. Az istentisztelet tartására, egyház megszervezésére, fejlesztésére vállalkozik Kirner A. Bertalan volt békési ref. segédlelkész, a háborúban 1914-1918 katonai lelkész.”

Kirner visszaemlékezésében az szerepel, hogy már ezen a napon istentiszteletet tartott, s még aznap megtörtént az első presbiterválasztás is. Lelkeszi munkája honorálását az egyházi bevételek 75%-ában állapították meg. Március 19-én átvették a leendő egyház pénzkészletét és vagyontárgyait. Ma szinte elképzelhetetlen, hogy a kömmün ideje alatt egyházat szervezzen egy „lenézett, burzsuj pap”. A népbiztosok gyakran elvették az alagi község háza tanácstermét, vagy az iskolai helyiséget – ahol Kirner a vasárnapi istentiszteleteket tartotta –, ilyenkor a lelkész lakásba vagy a szomszédos Dunakeszi községi tanácstermébe vonultak át. Az első kereszteleés 1919. február 9-én történt, Szabó Elemér Jánost részesítette a lelkész úr a keresztség szentségében. A harmadik kereszteleőt 1919. május elsején tartották, az 1918. május elsején született Kirner Károly Bertalant tartotta keresztség alá édesapja. A keresztszülők Kiss János gyógyszerész (az édesanyja testvére) és felesége voltak. A fiókegyház első esküvője 1919. május 4-én zajlott, Kiss András szödi római katolikus vette nőül Sándor Juliánna abádszalóki születésű református kisasszonyt. Volt olyan eset, hogy terem hiányában a katolikus iskolában vagy a lelkész lakásán tartották az esküvőt. Kirner Bertalan írja: „Mint érdekes és kortörténeti jelenséget is megemlítem, hogy 1919 májusában én egyházi kereszteleést végeztem szerényen, zsidó keresztanya jelenlétében, az én istentiszteletem keretében, míg [...] tréner és zokék gazdag pompában kommunista kereszteleést tartottak nagy nyilvánosság előtt az utcán illetve az alagi község háza előtti téren.”

Ahhoz képest, hogy április 13-án még a honvédségtől kellett igazolást kérni személyazonosságáról és egy április 29-i kereszteleést kérő levél így kezdődhetett: „Kedves Lelkész Elvtárs!”, 1919 júliusában, a kömmün gyengülésével már kedvezményeket is ki tudott csikarni az alagi direktóriumtól: „Ezen iskolahelyiség, iskolaterem az illetékes felettes hatóság engedélye folytán Istentiszteleti célra, imateremnek van kijelölve, átengedve; amiért is ezt a helyet Istentiszteleti célon kívül más célra lefoglalni nem lehet. Alag, 1919. július hó 7. Cszmadia Lajos egyház tag, Kirner A. Bertalan reform. lelkész. Direktórium nevében: Straub Károly.”

1919. augusztus elsején elbukott a Tanácsköztársaság. Bekapcsolták a vallási életbe Kundháztelpepet (ma Fót része), az elárvult Hadikórházat és a dunakeszi Műhelytelepet is. 1919. december 7-én megalakították az Alagi Keresztyén Társaskör-t, melynek fő célkitűzése a keresztyén közművelődés előmozdítása volt.

1920-ban és 1921-ben a kommunista elitéltek kérvényei alapján Kirner Bertalannak kellett igazolni múltjukat, a diktatúra alatti magatartásukat (ez 1945-ben pont fordítva történik, az ő tevékenységét kell majd igazolniuk). „Kommün után pedig a felebaráti szeretet és papi kötelességből kifolyólag az oláhok kezéből kellett, mint papnak kimenteni /eljárni/ az összeszedett kommunistákat. Jót álltam értük, kiszabadítottam őket, akik közül később, mint látható kikerültek fő vádlóim és gyűlölködő ellenségeim, akiknek vallomása nagyszerű alapul szolgált 13 évvel későbbben az én papi tisztentől való megfosztásuknak.” De nem csak az „oláhok” (román hadsereg) kezéből kellett kimenteni elítélteket, hanem a „váczi kir. orsz. fegyrintézet”-ből is. Például Juhos János református elítélte a fogházmisszió vezetőjének segítségével kérte felmentését: „Annak igazolására, hogy a kommün alatt hogy viselkedtem és hogy kommunista nem voltam, bejelentem tanúként Schmidt János kovács mestert, Blaskó István gazdát, kik laknak Dunakesz (Pest m) községben. A jövőben semmit nem teszek, ami az állam és a társadalom rendje és nyugalma ellen irányul.”

Kirner Bertalant, mint volt táborigazgató elítélte, a kommün el-lenségét, egyházszerződőt az új községi vezetés befogadta. 1919 augusztusában már őt is kivezényelték karhatalmi jár-őrszolgálatra, fegyvertartási engedélyét megújították. 1920. október 10-én egyik alapító tagja lett a MOVE alagi alosztá-lyának. Az alakuló ülést, mint később sok más társadalmi, kulturális rendezvényt, a Lovaregyleti Szállodában lévő Há-mor-féle vendéglőben tartották. Részt vett az ülésen többek között vitéz nagybányai Horthy Jenő (a kormányzó legki-sebb öccse, istállótulajdonos, ref. presbiter), gróf Pejacsevits Albert mágnás, a Lovaregylet más vezető személyiségei, a kor híres zsokei, tréneri, azok feleségei valamint a község előljárói.

1921 az anyásítás éve volt. A Pesti Református Egyház-megye 1921. évi Közgyűlési Jegyzőkönyvében a következő szerepel: „19. szám. Alag-Dunakeszi leányegyház előterjeszti anyásítási kérelmét és lelkési díjlevelét bemutatja. Indoklása, hogy a lélekszáma 900-at meghaladja, mindennapi iskolások száma 54. Az E. T. szerinti minimális adókulcs is biztosítja költségvetését. A Magyar Lovaregylet templomkertet helyezett kilátásba. Egy-házmegyei közgyűlés Alag-Dunakeszi leányegyház anyásításához hozzájárul s a bemutatott lelkési díjlevelet jóváhagyja.” Az 1921. november 1-jei istentisztelet után tartott presbiteri ülésen döntöttek a meghívás útján történő lelkészválasztásról. „A presbyterium bejelenti, hogy a hívek túlnyomó többsége Kirner A. Bertalan váczi segédlelkészt óhajtja meghívni az alag-dunakeszi-i lelkési állásra.”

Az események ezután viharos gyorsasággal követték egymást egészen az 1921. november 20-án tartott lelkész-avatóig, melyet egy meghívó, egy újságcikk és egy távirat segítségével mutatunk be.

„MEGHÍVÓ - Az alag-dunakeszi ref. egyház önállósítat-ván egyházi törvények szerint Nagytiszteletű Nagy Ferenc e.m. esperes úr f. hó 20-án vasárnap d.e. 10 órakor iktatja be az alagi községébe tanácstermében első rendes lelkészét Kirner Bertalant. Erre az egyházi ünnepélyre, az azt déli egy órakor a Há-mor-féle

vendéglőben követő közebédre t. Címet és b. Családját tisztelettel meghívja az egyházi tanács. Egy teríték ital nélkül 100 kor.”

„Alag-Dunakeszi hírek. Az alag-dunakeszi református egyház lelkészavató ünnepélye. Impozáns ünnepély keretében folyt le az alagi községében a kitarító, szorgalmas munka árán önállóvá lett alag-dunakeszi református egyház lelkészavatója. Kirner A. Bertalan az egyhangúlag meghívott új lelkész, kinek legtöbb része van az alag-dunakeszi református egyház önállóvá tételében szokatlanul meleg és szeretetteljes ünneplésben részesült úgy hívei, mint a nagy számban megjelent tisztelői részéről.”

„Öfömlétségű Horthy Miklós Kormányzó Úrnak - Budapest. Az alag-dunakeszi református egyház megalakulása és első lelké-szének beiktatása alkalmával hódolatteljes és szeretetteljes üdvöz-letét küldi fömlétségöndnek a reform. egyház.” Hasonló tartalmú táviratot küldtek Dr. Ravasz László püspöknek is.

Az ünnepek után beindult az anyaegyház élete. A Kirner család 10.000 koronát ajánlott fel templomépítés céljára. Adakozásból 231.000 korona gyűlt össze, így 1922. június 18-án egy istentisztelet alkalmával kihirdették, hogy Szilágyi Vincze házát (Szent Mihály utca 2.) az egy-ház korábban 400.000 koronáért imaház céljára megvásá-rolta, melybe 1922. május 18-án már be is költöztek. A lel-kész úr és Szemere Kálmán főgondnok áldozatos munkája és tehervállalása révén 1923-ban az imaház tetejére torony és abba harang került.

A Szent Mihály utcai imaház

A kölcsönügyletek, a szigorú egyházadó-kivetés, a gyűj-tések és egyéb terhek megosztották a híveket, és a gyüleke-zet egy csoportjának megváltozott a magatartása lelkészével szemben. „Az egyház tagoknak az a része a kik [...] részint a kommünben az egyházépítés munkájáért nehezteltek reám, részint pedig érvényesülés okából kellemetlenkedni kezdettek és végre is fegyelmi feljelentést tettek ellenem.” (1923. május 19-én) „Va-lami 23 vádpontot adtak be ellenem, melyben a csalástól, okirat hamisítástól kezdve minden elképzelhetetlen vád benne volt. Kö-zel 3 évi izgató és gyűlöletes hajsza, vizsgálat után - mely alatt természetesen az egyház építés szünetelt - végre is rehabilitálnak, felmentenek.” 1924-ben született az első felmentő ítélet, majd később, 1926. május 20-án, több fellebbezés után az egyházi törvényszék jogerősen is felmentette a vádak alól.

Kirner 1925-ben hirdette meg saját szerkesztésű és kiadá-sú lapjának, az Alag-Dunakeszi Figyelő-nek megjelentetését. Ez Alag-Dunakeszi második újságjának számít, egy katoli-kus kiadvány előzte meg két évvel. A „Figyelő” első száma 1926 februárjában jelent meg. A második, húsvéti számban Kirner leírja meghurcoltatásának részletes történetét. Még

egy lapszám van az archívumunkban, több példányról nem tudunk. Egy 1926 decemberében kelt levélben a Belügyminisztérium Sajtóosztálya közölte, hogy az újságot – előzetes engedélyeztetés hiányában – betiltja.

Kirner ceruzával rajzolt lapterve, és az 1926-os hűsövéti szám

Az 1924-es vádak alóli felmentés után a lelkész úr az egyházépítés érdekében igyekezett együttműködni feljelentőivel, de ezt azok elutasították. Ezt követően a gyülekezeti ellenzék az egyházadó befizetése ellen kezdett lázítani, sikerrel. „Az egyházi adó nem folyván be, a költségvetés szerinti kötelezettség olykor-olykor fennakadt.” Kirner saját házáat terhelte meg kölcsönökkel, hogy a gyülekezeti élet fennmaradjon. Saját fizetését is kölcsönökből kapta meg úgy, hogy a kamatot a presbitérium fizette. 1925-ben levelet írt esperesének és püspökének, melyben felhívta a figyelmet a fiatal egyház nehézségeire, a tartóhatatlan állapotokra.

1925-ben több kultúrestélyt is szervezett az alag-dunakeszi anyaszentegyház a Magyar Lovaregylet „pavillon” helyiségében, az elmaradt bevételek pótlására. „Személyjegy ára 25.000 korona. Felülfizetéseket köszönet-

tel veszünk és a hivatalos 'Egyházi Híradó'-ban nyugtázzunk.” Sáfár Béla váci református lelkész nyitotta meg az estélyeket, melyek műsorán versmondás, zongora-, ének- és cimbalomkoncert valamint teológiai előadás is szerepelt. Az „Irredenta dalok”-at a dunakeszi-alagi férfi énekkar énekelte Bajnok Géza karnagy vezetésével. „Költeményeit felolvassa: Dr. Gyököcssy Endre író, a Petőfi Társaság tagja.” (Gyököcssy Endre MÁV igazgatóhelyettes és kormány-főtanácsos, Gyököcssy Endre lelkész, egyházi író édesapja.)

A tiszteletes úr rendszeresen járt kis szekerén az OFB (Országos Földosztó Bíróság) tárgyalásaira, hogy egyházának és családjának egy kis földcskét szerezhessen. Az egyik fóti községi tanácsstag mondta egyszer: „ha az alagi egyház esetleg tényleg földhöz jut, azt ennek a kis lónak is meg kell köszönnie, amely a tiszteletes urat mindenhová, minden OFB tárgyalásra elviszi.” (Végül ez a kis ló is árverés, majd per „alanya” lett, csak 1945 után kárpótolták miatta Kirner urat.) Az alagi gyülekezet végül Csomád határában kapott 15 hold „nagyon jó helyen levő, értékes földet”. Ezt a kis földet Kirner nagy szeretettel gondozta, így megtermelte egyháza és családja javára a szerény megélhetést. 1921-től 1926-ig gazdasági naplót vezetett, mely ma is megtalálható a Sárospataki Akadémia könyvtárában. 1960. február 29-én, mielőtt átadta volna a könyvtárnak, ezt írta bele: „Lelkészi életem keresztmetszete. Egyház nem volt; templom, imaház – nem volt. Alag, gróf Károlyi utca 13 számú házat vettem meg. Abból indult ki az alag-dunakeszi ref. egyház. Ott volt az első minden irányú összefogétel. Ez a napló is egyik kezdete a tanítói- gazdálkodó- állattenyésztő- egyházi-birtok szerző, stb. irányú szorgoskodásomnak.” A csomádi földeken gabona- és zöldségtermesztésen kívül állattartással is foglalkoztak. 1927-ben Kirner Bertalan a Hűssertéstenyésztők Országos Egyesületének, majd 1928-ban a Baromfitenyésztők Országos Egyesületének is rendes tagja lett. A csomádi egyházbirtokra jegyeztette be vállalkozásait is, melynek levélpapírján ez áll: „BERTALAN-TANYA – Társgazdaság. Vezeti Kirner A. Bertalan - Csomád”

A növekvő költségek, a követhetetlen infláció, az egyházadó elmaradása és a sorozatos kölcsönfelvételek, kifizetetlen váltók, jelzálogok miatt tarthatatlan lett az egyház állapota. 1926-ban az egyházmegyei tartozás 21.500.000 korona volt. 1927. december 16-án 8800 dollár kölcsönt vettek fel, melyhez 10%, azaz 880 dollár kamat járult. Ekkor már a püspökségen is látták, hogy Alag-Dunakeszin nem mennek teljesen rendben a dolgok. Noha az egyház 1927. évi számadását jóváhagyták és az ügyletekről is tudomása volt az esperes úrnak, Kirner lelkészt megpróbálták elmozdítani hivatalából. Másik gyülekezetet, új parókiát ajánlottak neki, ám ő nem tárgyalt, maradt Alagon. (folytatjuk)

A cikket szerkesztette: Lőrincz Róbert

BÁTONYI PÁL

A Wattay család Dunakeszit birtokló tagjai

3. rész Felsővattai Wattay III. Pál és testvérei

Felsővattai Wattay János halála (1723) után lányai Anna, Kántor Istvánné, majd Okolicsányi Mátyásné és Judit, Soós Ferencné, valamint fiai III. Pál és II. János örökölte az 1701-ben kötött szerződés alapján a család birtokainak felét. A korábban elhunyt lányának, Katalinnak, Petrovay Lászlónénak nem voltak utódai. Az örökösök közül csak az első feleségétől született Anna volt ekkor nagykorú. Wattay János második felesége, Zolnay Judit hamarosan férjhez ment Gyürky Istvánhoz, aki ezután kezelte a családi birtokokat.

Grassalkovich Antal megpróbálta megszerezni a Pest városa körüli birtokokat, így Dunakeszit is. Először királyi vizsgálat ürügyén, majd a gyámapa segítségével akarta terveit végrehajtani.

A felnövő gyerekek közül Wattay III. Pál a Pest-Pilis-Solt vármegyei, míg II. János a Nógrád vármegyei birtokokat felügyelte. III. Pál feleségül vette Szemere Klárát, a házasságból négy fiú (József, György, Miklós, Károly) és két lány (Judit, Szatmáry Miklósné és Teréz, Vajda Istvánné) születése ismert. II János Szemere Krisztinát, majd első felesége elhunyt után Gyürky Máriát vette feleségül. A két házasságból két fiú (IV. Pál, III. János) és három lány (Borbála, Fáy Zsigmondné, Kata, Vay Istvánné és Krisztina, Darvas Ferencné) születése ismert.

1731-ben a Habsburg ügynök és a mostohaapa között egység létesült a Bács vármegyei birtokok átadásáról és a Pest környéki birtokok cseréjéről. 1732. jún. 14-én Losoncról Róth Ádámnak írt levelében közli Okolicsányi Mátyás, hogy Wattay Anna 14 évi házasság után meghalt. A legidősebb testvér halála után egy fiú és két lány örökös maradt árván. A másik lánynak, Juditnak - aki az Abaúj vármegyei Nádas faluban lakott - három fiú leszármazottja ismert. 1733. március 9-én Pest vármegye beiktatta Grassalkovichot a Wattay birtokokba.

1747-ben Grassalkovich megvette Wattay Farkastól (István ágából való) Dunakeszi negyedét, és kitiltotta a faluból a Wattayakat. III.Pált még 1747. május 6-án írt levelében is megfenyegette.

A jelentősen megnőtt létszámú örökösök érdekeinek képviseletére megalakult a Familia Wattayanae közbirtokos társaság, melynek első igazgatója (Director) III. Pál lett.

III. Pál 1750 és 1773 között építette fel barokk stílusban a pomázi kastélyt, melyet a család új központjaként terveztetett. A földszintes, árkádos, manzárdtetős épület oromzatán a rokokó kőfaragvány a kastély építőjének címerét mutatja. A kastély dombjáról gyönyörű kilátás nyílik Szentendre, a Szentendrei-sziget és Dunakeszi-Fót irányába. Itt volt a család Pomáz és Kiskőrös közötti birtokainak központja. A kastély kétszintes pincéjéhez több mint száz méteres, szekérrel is járható alagútrendszer vezetett. A kastély saját forrással és - tekintettel a protestánsokkal szemben nem túl barátságos Habsburg uralomra - menekülő útvonallal is rendelkezett. A kastély mellett jelentős számú és nagyságú istálló, karám és pajta is volt. A címerrel együtt látható a család jelmondata „IUNCTA VIS FORTIOR”, azaz EGYSGEBEN AZ ERŐ. A későbbiekben

a családba benősült Telekieké lett a kastély, akik eklektikus stílusban részben átépítették, és 1944-ig használták, de négy szoba továbbra is a Wattayak rendelkezésére állt. A gróf széki Teleki címer a kastély hátsó bejárata felett található. A Wattayak a kastély átadása után a kastélytól nem messze felépített „kis kastélyba” költöztek át. A kastély jelenleg a pomázi önkormányzat kezelésében van, és Teleki-Wattay-kastély vagy Magyar Kóruskastély néven bentlakásos rendezvényközpontként és zeneművészeti szakmai bázisként működik. A kastélyban megtekinthető a Wattay családról szóló állandó kiállítás.

A pomázi kastély napjainkban

A kastélyon lévő Wattay címer

1761-ben a cserebirtokként kapott területekre III. Pál lakosságot szervez, így Bars és Hont vármegyéből kisnemeseket telepített Áporka pusztára.

III. Pál jelentős figyelmet fordított arra, hogy a birtokain élők a magyar törvényeket betartsák és ugyanakkor más nemzetiségeket tiszteletbe tartanak, ennek során a falvaikban többféle nemzetiségű (magyar, német, szerb, szlovák) lakosság települt. Nagy gondot fordított a vallás szabadságra, amit a felépített római katolikus és ortodox keresztény templomok bizonyítanak, ugyanakkor protestáns templomok építését a Habsburg uralkodók megtiltották. III. Pál aktívan részt vett az evangélikusok jogait igénylő szervezkedésekben. 1773. október 11-én Wattay III. Pál egy küldöttség tagjaként Bécsben Mária Terézia királynő elé terjeszti az ágostoni evangélikusok bugyi konferencia végzését. A felterjesztett anyagot csak a helvét vallásúakkal együtt vizsgálták, de érdemi intézkedést a királynő haláláig, 1780-ig nem hoztak. 1774-ben III. Pál református küldöttként szerepel.

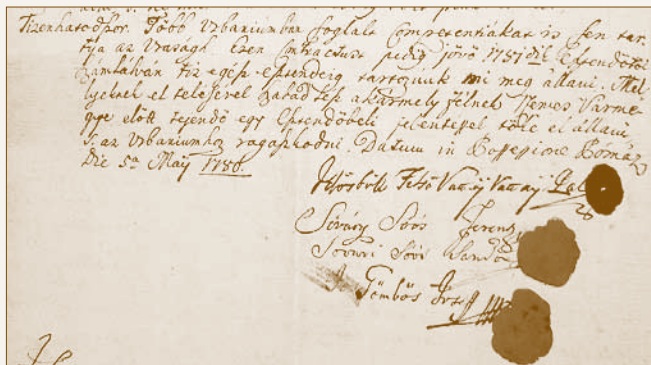
Természetesen amíg gróf Grassalkovich I. Antal élt, nem mertek vele szemben pert indítani, mert magas udvari és kormányzati pozíciója miatt minden eszközt igénybe vehetett céljai elérésére. Wattay III. Pál – rokonai jogfenn tartójaként is – 1774-ben indította I. Antal özvegye és fia, herceg Grassalkovich II. Antal ellen a négy rendbeli pert birtokaikért. Egyet a Gubacsi sziget, másikat Soroksár bevallásának érvénytelenítésére, a harmadikat a gyámnyák által tett sérelmes csere, a negyediket Dunakeszi helység és más jószágok iránt Wattay Farkas által, Grassalkovich Antal részére tett bevallásának érvénytelenítésére. A perek során bebizonyosodott, hogy a Wattay családnak igaza van, de a Grassalkovich hercegek mindig fellebezhettek, így végleges ítélet nem született. Bár a Grassalkovichok fiú ágon kihaltak, a lány ágak elérték, hogy a Bach-korszakban töröljék a pereket, és azonnal eladták az érintett területeket, így Dunakeszit is.

Wattay Pál, úgy is, mint többi rokonai jogfenn tartója által, Herceg Grassalkovich Antal ellen Cserének sérelemböli érvénytelenítésére, 1774-ben indított és jelenleg végkép elítélendő

Táblai-pernek állása.

Ismertető a Wattay III. Pál által indított perekről 1846

A Wattay család birtokainak kezeléséről, a jobbágyok, telepesek kötelezettségeiről, felelősségeiről, illetve jogai-

A pomázi contractus földbirtokos aláírói 1780. május 5.

ról, járandóságairól írásos contractusokat készítettek. A földbirtokosok ezt aláírásukkal és pecsétjükkel látták el, míg a másik fél a nevek mellé irt kézjegyekkel és a bíró pecsétjével hitelesítette.

A III. Pálról készült festmény jelenleg is a pomázi kastélyban tekinthető meg. A festmény felirata: „Paulus III. Wattay filius Joannis ex Juditha Zolnaj posteridri Consorte filii Pauli I. Wattay de Felső Vatta ex Anna filia Pauli Bornemisza Bolgár de Buda ex Chatarina Toldy progenitus natus Anno 1718 Denatus Anno 1785 Die 25 Februarii Inclitae Familia Wattayanae Director, et Castelli Pomáziensis Fundator”. Szabad fordításban: Wattay III. Pál, János és felesége Zolnaj Judit fia, unokája felsővattai Wattay I. Pálnak és budai Bornemisza Bolgár Pál és Toldy Katalin lányának Annának, született 1718-ban, elhunyt 1785. február 25-én, a jeles Wattay Famíliá közbirtokosság igazgatója, és a pomázi kastély építtetője volt.

Wattay III. Pál, a pomázi kastély építtetője

A Wattay család I. Jánostól származó ága nagyon népes volt, így egyre kevesebb jutott a Grassalkovichok által megcsonkított maradék birtok jövedelméből a leszármazottaknak. III. Pál része még 1/8-ad volt, a gyerekei már csak 1/48, unokái pedig 1/144 részt örököltek. Ezért a család nagyon pontos nyilvántartást vezetett a családtagokról. Természetesen a birtokok jövedelmét is évente összegezték, és az elosztandó összeget ennek a nyilvántartásnak megfelelően kapták meg a családtagok. A családtagoknak csak III. Pál halála után volt engedélye protestáns templomok építésére (Pomáz, Kiskörös) és a pesti Deák téri evangélikus templom építésének segítésére 30 ezer téglával.

ÁGOSTON ANDRÁS Földosztás Alagon

1945. március 15-én született meg a földosztásról szóló 600/1945. számú miniszterelnöki rendelet, ami kimondta többek között az 1000 katasztrális holdat meghaladó földbirtokok teljes kisajátítását. Alagon csak egy nagybirtok volt, a Magyar Lovaregylet 1151 katasztrális hold 725 négyszögöl összterületű gazdasága,¹ melyből kb. 477 katasztrális hold állt közvetlenül mezőgazdasági művelés alatt.² A községben lényegében szinte csak a Lovaregyletnek dolgozó gazdasági cselédek végeztek életvitelszerűen mezőgazdasági munkát. Ugyanakkor a 600/1945-ös rendelet korlátozta a mintagazdaságok felosztását,³ így egyáltalán nem volt egyértelmű, hogy a teljesen speciális célokért megalakított lovaregyleti gazdaság a földreform hatálya alá tartozik-e vagy sem. Bohácsi Ferenc községi vezető pár nappal 1945. március 5-e előtt a Magyar Lovaregylet megbízottjaként Debrecenben járt, ahol a belügyminisztériumban még azt a felvilágosítást kapta, hogy a magyar lótenyésztés központjának Alagot jelölték ki, ezért a gazdaságban a munkákat haladéktalanul meg kell indítani. Mivel a Lovaregyletben állítólag angol-amerikai érdekeltség is volt, ezért Bohácsi azt állította, hogy a fegyverszüneti egyezmény betartását ellenőrző bizottság angol és amerikai küldöttei a svájci követség útján utasítani fogják az alagi megszálló orosz csapatokat, hogy a majori munkát ne akadályozzák, sőt támogassák.⁴ 1945. március 20-a előtt Czirfusz József alagi nemzeti bizottsági elnök és pár küldött Budapesten megbeszélést folytatott a Lovaregylet megbízottjával, Zichy János Géza gróffal, és az Alagi Nemzeti Bizottság felhatalmazást kapott a Lovaregylettől a földek bérbeadására. Hamarosan Csík József plébános, Czirfusz József és Oláh István megbeszélést tartottak a majori munkásokkal a munka mielőbbi megindításáról.⁵ Ezidőtájt érkezhett meg Alagra a földreform-törvény híre, és legkésőbb 1945. március 27-ig megalakult a Földigénylő Bizottság, melynek elnöke Berecz József harangozó lett, aki a Nemzeti Parasztpárt tagja volt.⁶ (Az Alagi Földigénylő Bizottság iratait 1947-ben szabályosan átadták a Fővárosi Földhivatalnak,⁷ azonban azok sajnos nem kerültek be a Pest Megyei Levéltárba, így a földosztás helyi eseményeit egyéb közigazgatási iratokból lehet csak rekonstruálni.) Pest megyében az volt a gyakorlat, hogy a potenciális földigénylők az alakuló ülésen közfelkiáltással választották meg a Földigénylő Bizottságot, az elnököt pedig a bizottság maga választotta saját tagságából.⁸

1 MNL-PML V. 1003. D b 918/1946.

2 A Magyar Lovaregylet 1945. szeptember 1-én megtartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyve. Az eredeti dokumentum Hesp József tulajdonában van.

3 Balázs Gábor, *A földigénylő Bizottságok működése Pest megyében 1945-1947. In.: Tanulmányok Pest Megye Múltjából II*, szerk. Halász Csilla, Tóth Judit, Bp. Pest Megyei Levéltár, 2007 (Pest Megye Múltjából, 13) 141. Továbbiakban Balázs 2007.

4 MNL-PML XVII 42. Alagi Nemzeti Bizottság, 1945. március 5-i jegyzőkönyv, 3. pont.

5 MNL-PML XVII 42. Alagi Nemzeti Bizottság, 1945. március 20-i jegyzőkönyv, 13. pont.

6 MNL-PML V. 1003. D b 1160/1947; 4300/1947. MNL-PML XVII 42.

7 MNL-PML V. 1003. D b 1160/1947.

8 Balázs 2007. 145.

Minden bizonnyal azonnal megindult az igénylők összeírása, és az elkobzásra ítélt földbirtok felmérése, ami komoly idegességet váltott ki a lovaregyleti alkalmazottak között, akik 1945. március 27-én kérték az Alagi Nemzeti Bizottságot, hogy a Lovaregylet alagi birtokát mentesítsék a földreform rendelkezései alól. Úgy érzem érdemes szó szerint idézni a három nappal később írt beadványukat, mert a szövegben pontosan összefoglalták a speciális lovaregyleti birtok jelentőségét:

A Nemzeti Bizottságnak Alag.

Az Alagon működő versenyló idomárok, hivatásos lovasok, lovászok és pályamunkások nevében alulírottak – a már élőlőszóval előadott kérésünket írásban megismételve – szabadjon a Nemzeti Bizottságnak tisztelettel átnyújtunk.

Magyarország mindenkor agrárállam volt és továbbra is az lesz, ahol jelentős tényező a félvér lótenyésztés – megfelelően kitenyésztettségében európai viszonylatban minden kívánalomnak – évenként nagy számban került exportálásra, ami jelentős bevételt jelentett az országnak. Az említett lótenyésztésnek alapja az angol telivér ló, amelynek egy évszázadot meghaladó – állandóan fokozott, okszerű edzésével – kiválasztás útján állították a tenyésztés szempontjából megfelelő: edzett, jó testalkatú, gyors, ellenálló szervezettel bíró mén és kanca egyedeket a továbbtenyésztés szolgálatába.

Az angol telivér kiválasztását a múlt század eleje óta a Magyar Lovaregylet végezte, és hogy a célt minél jobban szolgálhassa, hogy a magyarországi angol telivér lovak edzését, kiválogatását a legokoszerűbben irányíthassa és ellenőrizhesse – vásárolta meg a múlt század végén Alagon a jelenleg is meglévő körülbelül 1150 kat. hold nagyságú birtokát, ami annak idején szélhordta homokbuckákból (állt) – tehát földművelésre alig alkalmas terület volt. Itt óriási befektetéssel, nagy áldozatokkal a lótenyésztés érdekében olyan eredményeket ért el, ami egész Európában egyedülálló. Ez tette lehetővé, hogy ezen a területen, ezzel a versenyüzemmel és tartozékaival kapcsolatban itt Alagon körülbelül 475 család közel 1600 lélekszámmal becsületes munkájával biztosította és megkereshette a mindennapi kenyerét.

Az Ideiglenes nemzeti Kormány földreform rendelete valószerűtlenné teszi ennek az országos érdeket szolgáló földbirtoknak további fennmaradását, de kétségessé teszi 1600 magyar léleknek a mindennapi megélhetését és kenyerét is. Mi – akik egész életünket ennek a foglalkozásnak szenteltük, és életünket erre rendeztük be – más foglalkozással megélhetésünket biztosítani nem tudjuk – mély tisztelettel kérjük az Alagi Nemzeti Bizottságot, melynek minden tagja ismeri a Magyar Lovaregylet alagi birtokának célját és felhasználását, hasznosítását – tudja azt, hogy hány alagi lakosnak nyújt a rajta folytatott és elsősorban országos érdeket szolgáló üzemmel mindennapi kenyeret – a kérésünk meghallgatása után a mai elgondolás, a mai életfelfogás alapján tegye kérésünket bírálat tárgyává, és ha kérésünket indokoltnak, elfogadhatónak találná – tegyen jelentést az Ideiglenes Nemzeti Kormányánál – hogy szem előtt tartva az országos érdeket és 1600 magyar léleknek a mindennapi kenyerét – lehetőleg mentesítse a Magyar Lovaregylet alagi birtokát a földreform rendelet rendelkezései alól.

Tiszteletteljes kérésünket megismételve – annak szíves meghallgatását és teljesítését remélve – vagyunk a Nemzeti Bizottságnak mindenkor szolgálatra készen:

Alag 1945. március hó 30-án

Kertész Sándor, Katona Lajos, Balogh János, Esch Győző idomárok

Klimscha Albert, Schejbal József, Keszthelyi István, Rózsa László, Szokolai István hivatásos lovasok

Schinogl István, Kelemen András, Laczházy Péter, Torda Mihály, Gregor János lovászok

Oláh Gábor, Szakács István, Gyurkovszki János, Nahoczki János, Tolvaj János pályamunkások⁹

A Nemzeti Bizottság március 27-én megígérte, hogy az ügy érdekében megkeresi a Budapestre költöző Földművelési Minisztériumot, és egyúttal felkérte a helyi Földigénylő Bizottságot, hogy várja meg a Nemzeti Bizottság előterjesztését, és addig a földosztás ügyében ne tegyen lépéseket!¹⁰ Ezzel párhuzamosan, az alagi birtok megmentése érdekében a Lovaregylet is beadott egy-egy kérvényt a földművelésügyi miniszternek és az Országos Földbirtokrendező Tanácsnak.¹¹ Ennek ellenére ekkor már javában folyt a parcellák kimérése, hiszen félt volt, hogy elkésnek a vetéssel. Az egész folyamatot ironikus módon a szovjetek közbelépése akasztotta meg. Az oroszok ugyanis április elején a Lovaregylet már kiparcellázott földjeiből 71 katasztrális holdat lefoglaltak kertészet és legeltetés céljára.¹² Fichtner Károly lovaregyleti pálya és gazdasági felügyelő április 9-én egy tolmáccsal kiment az oroszokhoz, hogy meggyőzze őket, a Lovaregylet birtokából kiosztott földeket mind kisemberek kapják, és ha a kiosztott területből elvonunk tőlük, az komoly elégedetlenséget fog szítani. Az orosz katonák persze nem voltak hajlandók ezt tudomásul venni, és kifejtették, hogy a 25 hektárnyi kertészet mellett valójában az összes legeltethető területet lefoglalják a Szovjet Hadsereg részére, panaszt tenni pedig a Britannia Szállóban lévő parancsnokságon lehet.¹³

Közben április 25-én a vármegyei nemzeti bizottságon keresztül megérkezett Alagra Nagy Imre földművelésügyi miniszter 567/el.1945.III./2 sz. leirata, melyben a Magyar Lovaregylet kezelésében lévő teljes, 1200 holdas alagi birtokot mintagazdaság kialakítása céljából mentesítette a földosztás és igénylés alól, a felépítmények bontását pedig megtiltotta.¹⁴ Az Alagi Nemzeti Bizottság erre azt jelentette a vármegye felé, hogy a birtokból már 670 holdnyi (sic!) művelésre alkalmas terület szétszematott a lovaregyleti cseleedség között, és ezeken a földeken a termelés is megkezdődött! Mindkét állítás legjobb esetben is csak a vágyak kategóriájába tartozhatott, ám az Alagi Nemzeti Bizottság arra kérte a vármegyei nemzeti bizottságot, hogy a felosztás helybenhagyása mellett tegyen előterjesztést a földművelési miniszternél.

9 MNL-PML XVII 42. 315/1945 számú iratok között.

10 MNL-PML XVII 42. Alagi Nemzeti Bizottság, 1945. március 27-i jegyzőkönyv, 9. pont.

11 Rapaich 1945. április 10-én kelt levele Fichtner Károlyhoz. Az eredeti dokumentum Hesp József tulajdonában.

12 MNL-PML XVII 42. Alagi Nemzeti Bizottság, 1945. április 11-i jegyzőkönyv, 6. pont.

13 MNL-PML XVII 42. 315/1945. számú iratok között: Fichtner Károly levele az Alagi Nemzeti Bizottsághoz.

14 MNL-PML XVII 42. 315/1945 számú iratok között.

Az oroszok jelenléte miatt viszont lényegében ellehetetlenült a földosztás, és sajnos az élelemtermelés is. Alag területén 1946 tavaszán, nyarán, őszen még kb. 5-8000 szovjet katona tartózkodott,¹⁵ és 1946. novemberéig a teljes lovaregyleti birtokból kb. 720 holdat használtak legelőnek, földművelés céljára, reptérnek, lőszerraktári barakkoknak, bunkereknek, szarvasmarha-, sertés- és juhakloknak.¹⁶

Az alagi földigénylők egyetlen megmaradt összeírásívet 1946. március 20. és 22. közt tették közszemlére a községházán, ellene felszólalás nem történt. (Az összeírásívet lapunk 10-12. oldalán közöljük. – szerk.) Összesen 63 természetes személy igényelt – gyermekei számának figyelembe vételével – 4-10 hold földet. Mindannyian a Lovaregylet gazdasági alkalmazottai voltak, és döntő többségük házhelyigénylést is beadott. Rajtuk kívül az alagi református, római katolikus és az evangélikus egyházközség szintén igényelt egyenként 5 hold földet és házhelyet.¹⁷ Végül kb. 456 katasztrális holdon 61 új gazda tudta megkezdeni a termelési munkát igazállomány nélkül 1946 őszen úgy, hogy még a kenyérgabonájukat is elvetették, hogy a felsőbb hatóságok által előírt vetésterületet teljesíteni tudják.¹⁸

Valamikor 1946 folyamán nem várt szereplők tűntek fel, mégpedig az Istvántelki MÁV Főműhely munkásai, akik megalapították a Szabadságligeti Házhelyigénylő Bizottságot, és Réti pályán a Lovaregylet ingatlanából 135 katasztrális holdat kaptak 620 házhely kialakítására. Ezt tekinthetjük a mai Dunakeszi Alsó genezisének. A parcellázási karókat már 1946 őszen leverték, de azokat télen ellopták, ezért a felmérést és felosztást 1947 tavaszán újra kellett kezdeni.¹⁹ Az alagi új gazdák nem igazán nézték jó szemmel ezt a parcellázást, mert többen közülük Réti pályán laktak, és ott is kaptak földet. Alagi házhelyigénylők között a Lovaregylet birtokából 1947. szeptember 5-ig kb. 52 holdat osztottak ki.²⁰ Magának a Lovaregyletnek 1947. február 10-i kimutatás alapján 508 katasztrális hold 1352 négyszögöl maradt.²¹ Az Alagi Földigénylő Bizottság 1947. február 1-ig, megszüntetéséig működött, és Berecz József elnök április 9-én adta át a Földigénylő Bizottság iratait a községi előljárásnak.²²

Levéltári források:

- *Magyar Nemzeti Levéltár–Pest Megyei Levéltára: (MNL-PML) XVII. 42. Alagi Nemzeti Bizottság iratai.*
- *MNL-PML V. 1003 D b. Alag képviselőtestületi iratok, előljárási iratok, közigazgatási iratok 1945-1949.*

15 MNL-PML V. 1003. D b 91/1947.

16 MNL-PML V. 1003. D b 370/1947.

17 MNL-PML V. 1003. D b 4300/1947. számú iratok között. Földigénylők összeírásíve a 600/1945. M.E.sz. rendelet alapján jelentkeztetkekről. 1946. március 26.

18 MNL-PML V. 1003. D b 91/1947; 3701/1947.

19 MNL-PML V. 1003. D b 1890/1947; 2149/1947.

20 MNL-PML V. 1003. D b 3701/1947.

21 Szántóföld 128 hold 1154 négyszögöl; Kert az egyes telepeken 5 hold, 1102 négyszögöl; Rét (az öntözés alatt tartott gyeppályák) 35 hold 321 négyszögöl; Szőlő 202 négyszögöl; Legelő (a pályák közötti jártatók és utak menti gyepes részek) 168 hold 494 négyszögöl; Erdő (kisebb erdőrészek és fásítások teljesen kiirtva) 67 hold 1337 négyszögöl. MNL-PML V. 1003. D b 598/1947.

22 MNL-PML V. 1003. D b 773/1947; 1160/1947.

MNL-PML V.1003 D b. 4300/1947 iratok között: Földigénylők összeírási íve a 600/1945. M.E.sz. rendelet alapján jelentkezőkről. Alag község, Váci járás, Pest vármegye 1946. március.

Sorszám	Földigénylő neve	Feleségének neve	Lakóhelye	Születésének éve	Foglalkozása	Háztartásában élő gyerekek száma	Mezőgazdasági ingatlanon kívül igényel-e házhelyet is?	Juttatási javaslat	Jegyzet
1.	Gulyás Sándor	Greznér Anna	Réti pálya	1913	Gazd. cseléd	1	igen	6 hold	
2.	Varga József	Mató Mária	Mihály u. 2.	1892	u.a.	5	nem	6 hold	+ 1 hold
3.	id. Hegedüs János	Izsold Erzsébet	Nándor major	1886	u.a.	1	igen	6 hold	
4.	Dukay Sándor	Tóth Mária	Nagyalag	1910	u.a.	2	igen	4 hold	+ 1 hold 800 n.öl
5.	Dara Lajos	Vince Mária	Nándormajor	1885	u.a.	-	igen	5 hold	
6.	Fekete Sándor	Fekete Eszter	Nándormajor	1912.	u.a.	2	igen	6 hold 800 n.öl	
7.	Fekete Pál	Varga Erzsébet	Nándormajor	1914	u.a.	-	igen	5 hold	
8.	Szekeres Mihály	Nagy Zsuzsa	Nándormajor	1914	u.a.	1	igen	6 hold	
9.	id. Varga István	Mogony Anna	Nándormajor	1907	u.a.	4	igen	8 hold 800 n.öl	
10.	Kovács József	Végh Mária	Nándormajor	1878	u.a.	3	igen	7 hold 800 n.öl	
11.	Bakay József	Juhász Teréz	Nándormajor	1889	u.a.	-	igen	5 hold	
12.	Kulcsár Sándor	Gyurkovszki Mária	Nándormajor	1901	u.a.	6	igen	9 hold	
13.	Szacskó János	Erdős Julianna	Nándormajor	1881	u.a.	-	nem	5 hold	
14.	Roskó Béla	Szacskó Mária	Nándormajor	1914	u.a.	2	igen	6 hold 800 n.öl	
15.	Gyurkovszki János	Dredán Mária	Nándormajor	1888	u.a.	1	igen	6 hold	
16.	Gyurkovszki Ferenc	Zámbó Sára	Nándormajor	1914	u.a.	1	igen	6 hold	
17.	Szóke Ferenc	Molnár Erzsébet	Nándormajor	1914	u.a.	2	igen	6 hold 800 n.öl	
18.	Monostori István	Jobbágy Júlia	Nándormajor	1911	u.a.	1	igen	6 hold	
19.	Károlyi Pál	Molnár Mária	Nándormajor	1907	u.a.	-	igen	5 hold	le 800 n.öl
20.	Jobbágy István	Kekény Júlia	Nándormajor	1884	u.a.	4	igen	8 hold	
21.	Ifj. Hegedüs János	Szekeres Ilona	Nándormajor	1914	u.a.	-	igen	5 hold	
22.	Barna Ferenc	Farkas Terés	Réthy (sic!) Pálya	1907	u.a.	-	igen	5 hold	
23.	Kovács Lajos	Mihály Jolán	Nagyalag	1916	u.a.	.	igen	5 hold	le 800 n. öl
24.	Papp József	Raffael Gizella	Nagyalag	1908	u.a.	-	igen	5 hold	
25.	Kovács Sándor	Kiss Mária	Nagyalag	1892	u.a.	3	igen	7 hold 800 n.öl	
26.	Ifj. Pálfi István	Bettenbuch Julianna	Nagyalag	1910	u.a.	2	igen	6 hold	+ 800 n.öl

Sorszám	Földigénylő neve	Feleségének neve	Lakóhelye	Születésének éve	Foglalkozása	Háztartásában élő gyerekek száma	Mezőgazdasági ingatlanon kívül igé-nyel-e házhelyet is?	Juttatási javaslat	Jegyzet
27.	Bettenbuch Mik-lós	Vas Zsófia	Nagyalag	1898	u.a.	3	igen	7 hold 800 n.öl	
28.	Kerek István	Szilvási Borbála	Nagyalag	1900	u.a.	7	igen	10 hold	
29.	Horváth Imre	Fábián Mária	Nagyalag	1885	u.a.	2	igen	6 hold 800 n.öl	
30.	Bánszki Pál	Mihalovics Mária	Nagyalag	1901	u.a.	3	igen	6 hold 800 n.öl	
31.	Tóth György	Iváncsevicz Júlia	Nándormajor	1897	u.a.	5	igen	8 hold 800 n.öl	
32.	Szép Károly	Pálfi Mária	Csokonai u.	1888	u.a.	1	nem	6 hold	
33.	Nagy András	Szarvas Margit	Réthypálya (sic!)	1889	u.a.	1	igen	4 hold	
34.	Gliszta János	Nagy Piroska	Réthypálya	1917	u.a.	1	igen	5 hold	
35.	Tóth Benjamin	Málik Margit	Réthypálya	1908	u.a.	7	igen	10 hold	
36.	Greznér József	Gulyás Mária	Nándormajor	1916	u.a.	3	nem	6 hold 800 n.öl	
37.	Sós Bálint	Szebeni Eszter	Réthy pálya	1903	u.a.	2	igen	5 hold 800 n.öl	
38.	Szakács István	Hegedüs Ida	Nándormajor	1916	u.a.	3	igen	7 hold 800 n.öl	
39.	Vincze József	Szücs Borbála	Nándormajor	1897	u.a.	1	igen	6 hold	
40.	Kovács János	Kovács Mária	Réthypálya	1906	u.a.	2	igen	6 hold 800 n.öl	
41.	Kovács Mihály	Eredics Karolina	Réthypálya	1892	u.a.	1	igen	6 hold	
42.	Kalina József	Bazsik Erzsébet	Réthypálya	1904	u.a.	5	igen	9 hold	
43.	Berecz József	Borbély Erzsébet	Kápolna tér	1897	u.a.	2	igen	8 hold	biz. elnök
44.	Szép János	Sloszárík Mária	Petőfi u.	1899	u.a.	3	igen	8 hold	biz. tag
45.	Németh Ferenc	Antal Eszter	Nándormajor	1897	u.a.	1	nem	6 hold	
46.	Bohács Mihály	Balogh Róza	Nándormajor	1893	u.a.	2	nem	4 hold	
47.	Agócs István	Fodor Mária	Határ u. 1.	1897	u.a.	2	nem	6 hold	le 1 kat. hold
48.	Bánhegyesi Ká-rolly	Makai Róza	Árpád út	1891	u.a.	3	igen	7 hold 800 n.öl	
49.	Kovács József	Agócs Erzsébet	Határ út	1913	u.a.	2	igen	6 hold 800 n.öl	
50.	Határi József	Vida Erzsébet	Nándormajor	1910	u.a.	3	igen	7 hold 800 n.öl	
51.	Sloszárík András	Dredán Mária	Nándormajor	1919	u.a.	2	igen	6 hold 800 n.öl	
52.	Hajdu Balázs	Varga Erzsébet	Nándormajor	1897	u.a.	2	igen	5 hold	biz. tag
53.	Kovács Ferenc	Ágoston Ilona	Nándormajor	1915	u.a.	1	igen	6 hold	

Sorszám	Földigénylő neve	Feleségének neve	Lakóhelye	Születésének éve	Foglalkozása	Háztartásában élő gyerekek száma	Mezőgazdasági ingatlanon kívül igényel-e házhelyet is?	Juttatási javaslat	Jegyzet
54.	Garamvölgyi József	Agócs Mária	Határ út 1.	1917	u.a.	2	igen	6 hold 800 n.öl	
55.	Péter Imre	Sáfár Eszter	Nagyalag		u.a.	5	igen	9 hold	
56.	Tóth Mihály	Hervai Ezel (Talán elírás és Eszter)	Bem u. 16	1891	kishaszonbérlet	3	igen	7 hold 800 n.öl	
57.	Pallagi József	Szilágyi Erzsébet	Zrínyi u. 18	1892	gazd. cseléd	1	nem	3 hold	
58.	Gyurkovszki István	Szekeres Júlia	Nagyalag	1919	u.a.	1	gen	6 hold	
59.	Jóvér József	Nahóczky Eszter	Nándormajor	1903	u.a.	2	igen	6 hold	
60.	ifj. Agócs István	Nagy Erzsébet	Határ út 1.	1920	dinnyés	1	igen	6 hold	
61.	Elekes István	Pereces Margit	Nagyalag	1900	gazd. cseléd	4	igen	7 hold 800 n.öl	
62.	Kovács Joachim	Kupai Etel	Nándormajor	1893	u.a.	4	igen	8 hold 800 n.öl	
63.	Kupai Zsigmond	Kupai Zsuzsanna	Nándormajor	1891	u.a.	-	igen	5 hold	lemondott
64.	Ref. Egyházközség					-	igen	5 hold	
65.	Róm. Kath. Egyházközség					-	nem	5 hold	
66.	Evangelikus Egyházközség					-	igen	5 hold	

Összesen 419 katasztrális hold 800 négyszögöl

Igénylő tulajdonában lévő szántó, rét: id. Hegedüs János 3 hold, Bánszki Pál 1 hold, Nagy András 2 hold, Grezner József 1, Sós Bálint 1.5 hold, Bohács Mihály 3 hold, Agócs István 2 hold, Hajdu Balázs 2 hold, Pallagi József 3 hold, Jóvér József 1 hold, Elekes István 1 hold.,

Várható örökrésze a törvényes öröklés rendje szerint kat. holdban: Dukay Sándor 3 hold, Károlyi Pál 1 hold, Kovács Lajos 1 hold, ifj Pálfi István 1 hold, Gliszta János 1.5 hold, Hajdu Balázs 2 hold.

Alag község földigénylőinek összeírási íve 1946. évi március hó 20., 21., és 22-én közzemlére volt kitéve a községházán és ellene felszólalás nem történt.

Alag, 1946. március hó 26.

A Földigénylő Bizottság tagja:
Szép János s.k.

A Földigénylő Bizottság elnöke:
Berecz József s.k

Alag község főjegyzője:
Vörös Gyula s.k.

(Ezt a juttatási névsort a Fővárosi Földbirtokrendező Tanács a 2077/1946 sz. határozatával jóváhagyta 1946. július 20-án.)

